

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Observatoriulu oso de doue ori in septimana, mearca si sambata.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., duu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratiei se dau câte cu 10 cr.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere morunte garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usoru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 9.

Sibiu, 31/12 Februaru 1879.

Anulu II.

Gimnasia, academiile de dreptu, universitati.

(Urmare.)

III. Incompatibilitatea, acumularea. A trei'a intrebare pusa de ministrulu Trefort comisiunei juridice este: daca se mai pôte suferi si pe viitoru, cá professorii si anume cei dela universitati si academiile, se mai pörte pe langa professura inca si alte functiuni (acumulare, gramadire.) Pána acumu adeca profesoriloru le stă in voia a se amestecă in ori-ce afaceri publice; mai multi din ei nu se indestulescu numai a fi membri de cluburi politice, ceea ce nu ar avea nimeni dreptu se le inpute; ei inse mergu multu mai departe, cá-ci se duc in adunari electorali, se amesteca grosu in certe si cabale politice, facu calatorii, uneori pe la colegiuri electorali förte departate, cu scopu de a castigă voturi si a fi alesi chiaru si prin total'a nimicire a adversariului, adeca prin ospetari, betii, batai, omoruri (P. Ll. Nr. 9), éra dupace sunt alesi in diet'a, isi perdu totu timpulu in comisiunile dietali si in siedintie publice. In totu timpulu acela cathedrele loru profesorescu potu fi considerate cá vacante, pentru-că erudit'a voce a dloru professori nu se aude nicairi; sau daca totusi se aude vreodata, apoi se sciti cá atunci dn. professoru face studentiloru curatu numai lectiuni politice, cá se invetie a injurá si insultá prin jurnale pe nationalitati, pe muscali, pe nemti, olachi, serbi, se deifice pe turci, se recomande magiariloru religiunea mohamedana, se sparga ferestrele ministriloru si ale altoru ómeni, se céra esterminarea altoru limbi si inpunerea limbei magiare prin fortia, prin tirania (Szathmáry, Verhovay, Vándory et tutti quanti.) Ministrulu Trefort nu vrea cá professorii se'si pérda mandatulu cá deputati, cá-ci acésta ar insemná, cá li se vetama libertatea individuale; cere inse, cá ddnii professori cáti au mancarimea de a face politica mare si cáti se simtu apti la aceea, se plátésca din pungile loru pe professorii suplenti cari voru fi numiti la cathedrele loru, pre cátu timpu densii voru avea a se certá in dieta, in comisiuni, sau a'si sparge capetele pe la adunari electorali si ospetie. Atáta si mai multu nimic; pentru-că ar fi mare nedreptate, cá dd. professori se traga si plata ficsa, se ia si didactru dela studenti pentru óre de prelegeri pe care nu le facu in classe, ci le facu in dieta pentru diurnele ce tragu acolo.

Daca mai are locu undeva cunoscut'a sententia, cá nu poti sierbi dintru odata la doi domni, apoi ea ilu are acilea.

Din caus'a acestoru abusuri date pe facia in comisiune si in press'a periodica, mai multi dintre dd. professori s'au facutu borsiu de mania asupra ministrului si a membriloru din comisiune, a fostu inse timpulu supremu, cá miserile acelea se ésa la lumina si acelu desfreu se fia infruntatu cum se cade. Nu de aceea se trimitu tinerii la universitati, pentru-că sub cuventu cá ddnii professori nu tinu prelegeri, se'si pérdia ani întregi cu alte secaturi, ruinandu'si sanatatea propria, compromitendu'si viitoriulu, saracindu pe parinti prin enormele spese care se ceru, până se faci dintr'unu teneru omu capabile de a'si castigă singuru pana de tóte dilele.

Academiile de dreptu. In legatura cu reform'a sistemii dela universitati, comisiunea se convinse despre marea necesitate de a se ocupá si cu cestiunea academiiloru de dreptu. De altumentrea insusi ministrulu o a intrebatu, daca afla densa, cá actual'a loru organizatiune este buna, si nu mai virtosu contrariulu? Nu ar fi mai bine, cá unele academiile se se inchida, si in loculu acelor se se mai deschida una a trei'a universitate? Acestea intrebări frementara multu capetele. Spre a petrunde usioru in natur'a loru, avemu se scimu, cá in Ungari'a si Transilvani'a afara de cele doue facultati de dreptu dela universitati din B.-Pest'a si Clusiu, mai sunt alte treisprediece academiile sau facultati de dreptu. Din acelea 13 sunt 5 ale statului, 2 confessionali rom.-catholice, 5 (di: cinci) confess. calvinescu si 1 evang. luterana. Cei ce cunosc activitatea acelor academiile si cari au urmarit'o de cáti ani incóce, au trebuitu se védia, cá mai multe din acelea au scapatatu tare si cá sunt de prisosu. Causale acelei scapataru sunt mai multe, numerarea loru inse prea ar fi lunga. Aci fia de ajunsu a insemná numai atáta, cá din conspectele statistice anuali se vede o necurmata scadere a studentiloru juristi asia, cátu astadi nici-una din acele academiile nu are nici macaru 150 de ascultatori, precum avea de es. până pe la 1867/8 academi'a de drepturi din Sibiu, la care numai romani era câte 80—90 de teneri. In anulu curente numerulu studentiloru dela acelea 13 academiile este: In Presburgu (a statului) 145.

Casovi'a (a statului) 90. Oradea (a stat.) 110. Jaurinu (Raab, a stat.) 68. Sibiu (a stat.) numai 36, dintre cari abia 4 romani. Calocca (cath.) 46. Cinci-biserici (Pécs, cath.) 38. In cele calvinescu, la Debretinu 124. Kecskemét 61. Máramaros-Szighet 46. Sárospatak 53. Pápa 26. In cea evang. luter. la Eperjes numai 19. Acestea cifre vorbescu cu elocentia mai mare decâtu toti oratorii din diet'a Ungariei. Preste cátiua ani ddnii professori dela unele academiile voru tinea prelegeri paretiloru.

Noi romanii, cari inainte cu 18 ani cunoscuseram marea necesitate de a ne deschide in Transilvani'a una academia de drepturi curatu romanésca; noi aceia, cari eramu gat'a se ne dămu celu din urma fiorinu cá ajutoriu pentru studentii de drepturi, noi avemu dreptulu si datorinti'a de a ne intrebá cu totii, care potu se fia causele, cá de 10 ani incóce fii nostri nu mai alérga la facultatea juridica, precum alergasera odinióra, si cá nici noi parintii loru, nu mai suntemu aplecati a'i indemná si incuragiá se'si aléga acea vocatiune. Respunsulu este förte usioru, elu ne stă pe budie, sau ascunsu in ánim'a cea amarita. Dara totu acilea trebue se ne mai punemu si alta intrebare: A perdu tu natiunea nóstra prin aceea, cá in cei 10 ani din urma si-a retrasu pe cei mai multi fii ai sei dela cursulu de drepturi? Noi amu cutediá se afirmamu, cá intre impregiarile actuali a le patriei natiunea nóstra prin aceea retragere până acuma nu a perdu tu nimic, ba pôte cá intr'unu intielesu órecare a castigatu. Recomandamu aceste cestiuni tuturoru barbatiloru nostri competenti, cá se binevoiesca a le luá in de aprópe consideratiune; cá-ci totu mai pôte veni unu timpu, in care se avemu förte mare trebuinta de ele.

Se mai facu si alte proiecte in B.-Pest'a, intre care este si separarea sciintieloru de statu de cele strictu juridice. Asia numiti juristi de professiune totu se inmultiescu de voia de nevoia, cá-ci daca lipsescu studentii de drepturi pe la academiile, se inbuldiescu multe sute din ei pe la universitati, anume in B.-Pest'a sunt preste mesura multi. Dara sciintiele de statu luate in sensulu strinsu, economi'a politica cu ramurele sale, anume sciinti'a finantieloru etc. sunt reprezentate in tóta tíer'a prin individi förte pucini. Nu avemu noi barbati de statu, nu'i prea au nici altii. Dara adeveratele

Foisiór'a „Observatoriului“.

Romeo si Julieta.

De Luigi da Porto.

Traducere de: Fr. D. a m. é.

(Urmare.)

— Mama, dise d-nei Jeana, se nu ve mirati déca refusu de a ve spune caus'a lacrimeloru mele . . . Nici eu n'o cunosc; simtu in sufletulu meu o nespusa induosiare, care 'mi face viat'a atátu de trista, in cátu asi dori se moriu . . . Nu ve potu spune totu nici d-vóstre, nici tatalui meu . . . Me temu ca nu mi-amu adusu a-minte de vre-unu pecatu ce amu facutu. Ultim'a mea spovedire mi-a facutu multu bine; cu consimtiementulu d-vóstre me voiu spovedi inca odata. Asemenea, pentru ca vedu ca voiu muri curéndu, voiu potea luá, cá o mangaiare, si grijania.

Dupa doue dile, d-na Jeana, care consimtisese, o ducea insasi la monastirea St. Franciscu. Lasa pe Julieta cu fratele Laurent, dupa ce'i recomanda se caute bine printre peccatele ficei sale pe acela care o intristá atátu. Abia esise si Julieta spuse calugarului tóte nenorocirile ei.

— Ce potu pentru d-tea, copil'a mea? respunde elu. Ur'a intre famili'a vóstra si famili'a sotului vostru este asia de mare.

— Parinte, respunde nenorocit'a, multu poteti si déca ati voi, m'ati ajutá. Inse nu ve ceru de cátu o gratia. Casatori'a mea se pregatesce in cas'a de placere a tatalui meu, care este afara din orasiu; me voru duce acolo cá se perdu ori-ce curagiu de-a me inpotrivi. Candu voiu fi acolo, va sossi acela pe care voiescu se mi'lu dea de sotiu; dati'mi otrava, cá se scapu de acésta nenorocire, crutiandu pe Romeo de o asia rusine. Refusati? Voiti déra cá se moriu cu mai multe suferintie? Atunci me voiu ucide cu pumnalulu! . . .

Vediendu-o in acésta stare, fratele Laurent intielese ca, déca nu o va scapá, isi face unu inamicu din Romeo.

— Julieta, dise elu, spovedescu jumatatea Veronei, si am unu bunu renume. Nici unu testamentu, nici o inpaciuire nu se face fara midiulocirea mea. De aceea n'asiu voi se me espunu la vre-unu scandalu; n'asiu voi, pentru o avere intréga, cá se se afle ca m'am amestecat in acésta afacere. Inse ve iubescu, pe d-tea si pe Romeo, si sunt gat'a se facu pentru voi ceea ce n'am facutu pentru nimeni. Numai promite'mi ca vei pastrá secretulu.

— Dati-mi otrava si ve juru ca nu va aflá nimeni . . .

— Nu voiescu se'ti dau otrava, reluá elu. Ar fi prea mare pecatu se se ucida o féta frumósa cá d-tea. Numai se aibi curagiu de a face ce-ti voiu spune si me insarcinezu de a te duce la barbatulu d-tale. Mormentulu familiei vóstre este langa cimitirulu nostru, e la usi'a bisericei . . . Iea acestu prafu . . . Dupa ce-lu vei bea, vei adormi patru-dieci si optu de óre intr'unu somnu atátu de adancu, in cátu celu mai dibaciu medicu te-ar crede mórtu. si in cátu d-tea insuti, de-stepandu-te, te vei intrebá, déca in adeveru n'ai parasitu viat'a . . . Vei fi ingropata in acelu mormentu, de unde te voiu scóte la tempu. Vei remanea in chili'a mea până in diu'a candu me voiu duce la Mantua; atunci te voiu ascunde sub sutan'a de calagaru si te voiu duce la barbatulu d-tale . . . Inse nu ti-e frica? Cadavrulu verului d-tale Tibaldo, care a fostu ucisu mai deunadi, va fi culcatu alaturea cu d-tea . . .

— Cá se ajungu la Romeo, striga Julieta, asi trece chiaru prin iadu.

— Atunci, reluá calugarulu, déca esti atátu de curagiósa, sunt sicuru ca te potu ajutá. Mai antaiu, scrie lui Romeo si spune 'i ce am otaritu. Déca te-ar crede mórtu, desperarea sa i ar insuflá vre-o nebulnia, pentru ca sciu ca te iubescu peste mesura. Cáti-va din calagarii nostri mergu la Mantua. Tramite-mi scri-

sórea d-tale; 'i o voiu tramite eu, prin unu solu credinciosu.

Fratele Laurent, lasandu pe Julieta, alérga la chili'a lui, de unde se intórse cu o sticlutia plina cu unu prafu förte finu.

— Se iai acestu prafu, dise elu, chiaru in nóptea acésta, intre orele trei si patru de diminetá; se-lu iai fara frica, amestecandu-lu cu pucina apa. Pe la or'a siese va incepe efectulu lui si ce amu otaritu se va face. Inse se nu uiti, se-mi tramiti o scrisóre pentru Romeo.

Julieta ascunse preciosulu prafu si se duse la mam'a sa, care o asteptá:

— Dieu, dise ea, fratele Laurent este celu mai bunu confesore de pe pamentu; mi-a datu atáta curagiu, in cátu nici nu 'mi aducu aminte de intristarea mea din trecut.

— Imi pare förte bine, scump'a mea, respunde d-na Jeana; iti permitu se-lu ajuti, cá-ci acesti calagari sunt förte saraci.

Cu aceste vorbe sossira acasa. Julieta era vesela. Antonio si nevést'a lui nu se mai gandiau la iubirea ce li se paruse ca a coprinu ánim'a ficei lor; credeau cá unu capritiu neexplicabile o intristase si pe aci éra se uite de bucuria casatori'a despre care fusese vorba. Inse comitele de Ladronea voia cá se afle toti, cine este logodnic'a lui.

D-na Jeana, fiindu cam bolnava, se otari cá una din matusiele Julietei se conduca pe copila la cas'a de placere a betranului Capuleti. Ea nu se opuse. Sicuru cá tatalu seu o tramite asia curéndu numai cá se o casatorésca cu comitele de Ladronea, Julieta lua prafulu cu densa.

Intr'o nópte, pe la patru ore, ea chiama pe una dintre femeile sale, crescuta cu densa si pe care o tratá cá pe sora, si-i certu unu paharu cu apa, plan-géndu-se ca are o sete mare. I se aduse paharulu, in care aruncá prafulu si-lu beu deodata. Apoi, inaintea slujnicei si matusiei sale care se sculasera audindu-o vorbindu, Julieta striga: „Acum sunt sicuru cá tatalu

sciintie de statu nu se prea castiga pe la noi, in comune, de si urbane, isolate inse de lumea mare, lipsite de marele folosu de a se poté întorce junimea devotata acelor sciintie, in societati superiori, intre barbati carii conduc destinele staturiloru. In aceea inse nici nu ajunge cineva numai mergendu dela quartiru pâna in classe, si nici numai pe langa burse de câte 4—5 sutisióre. Spre a ne cresce barbati de statu, se ceru cu totulu alte conditiuni si alta supravighiare asupr'a teneriloru dusi in strainatate. Dara in fine, trebuie se batemu si noi câtu mai curendu acêsta cale, pâna acum prea pucinu amblata.

(Va urm.)

Somnulu celu de mórte si desteptarea.

Clusiu 30/18 Ian. Totu ce esiste, fia in lumea fisica, fia in cea spirituale, e supusu eterne-loru legi ale naturei. Acestea pretindu pentru existi'a unui Ce compusu din mai multe organe séu factori, conlucrare armonica si omogena a toturor organelor séu factoriloru intregitori. Corpulu omenescu, cá cea mai perfecta machina, si orologiulu, se misca si functionéza dupa totu aceeași regula si lege. Déca se tocesce séu rumpe vreun'a rotilla a orologiulu; déca devine defectuosu vreunu organu intregitoriu alu corpulu nostru — incéta miscarea, tângesce si apoi decade cu totulu. Totu acestu procescu ilu aflamu, si in viéti'a spirituale a societatoru omenesci, la familia, la natiune, la statu. Si acestea sunt compuse din factori diferiti, cari isi au fia-care destinatiunea si functiunea sa, ér' miscarea si lucrarea toturor aducu cu sine viéti'a si esistentia intregulu. Nemiscarea, nefunctionarea, nelucrarea unui dintre factori aduce cu sine tângirea, apoi decaderea intregulu.

Unu preceptu statoritu de istoria cu multi secolu inainte de fabul'a lui Meneniu Agrippa despre stomachulu si mânilu corpulu omenescu; unu ade-veru eternu, care de candu existe genulu si societatea omenéscă, s'au adeveritu preste sute de secolu de mii de ori.

Decaderea aloru diecimi de natiuni mici si mari, care s'au stinsu in decursulu secoliloru, se póte esplicá numai din degenerarea vreunui factoru intregitoriu, din neconlucrarea lui spre sustinerea intregulu.

In modu dorerosu se manifestéza astadi legea acêsta eterna si la noi romanii dupa teritoriulu corónei ungueresci; sub consecinti'a ei cea de feru gememu si tângimu de unu deceniu; cá unu blastemu intunecat ne apasa, ne sugruma ea peptulu pe di ce merge totu mai tare.

Unu factoru principale alu vietii nóstre nationale se pareá cá a degeneratu, cá nu mai misca, nu functionéza, nu conlucra pentru esistentia intregulu. E acelu factoru, in manile carui'a e data crescarea morala si desvoltarea intelectuala a poporulu nostru, suntu pastorii, pe carii i-a indatoratu Mantuitoriu se pasca oile Lui.

Intrebarea capitala era pâna eri, in unele regiuni mai este si astadi: Sunt pastorii batuti, ori ferecati in lantiuri, ori dóra cădiuti de

meu nu'mi va dá unu barbatu in contra vointiei mele. Femeile, de si o vedusera aruncandu prafulu in paharu, nu intelesera nimicu si se culcara. Julieta se puse si ea in patu. Alegendu o atitudine care potea se face se credia ca suferise, cu bratiile incrucisiate pe peptu, asteptá cá prafulu se'si produca efectulu. Peste doue ore s'ar fi crediutu ca e mórta.

Diminéti'a sossi. Sórele resarise de multu candu slujnicele intrara in odaia stapanei loru si o gasira rece si inmarmurita. Atunci isi adusera aminte de ap'a ce beuse in tempulu noptiei si de curiósele, cuvinte ce pronunciasc, si nu se mai indouira ca prafulu ce aruncase in paharu era otrava. Se pusera pe plansu. „O Julieta, strigá aceia pe care stapana-sa o privia cá pe o sora, bine diceai ca tatalu d-tale nu'ti va dá unu barbatu in contra vointiei d-tale.“

Unu servitoru alergia in orasiu spre a vesti pe Antonio, care sossi tremurandu in odai'a ficei sale si care, vedendu-o lungita pe patu, intelese ca e mórta. Unu medicu, care fu chematu in graba si care trecea de fórt dibaciu, asicura ca de doue ore murise otravita. Acésta scire intristóre sbura din gura in gura pâna la d-na Jeana, care caditu cá lipsita de viatia si deodata, dandu unu strigatu ingrozitoru, se scula cá nebuna. Umblá prin casa chieinandu pe fic'a sa iubita:

— Ai muritu, copiliti'a mea, singura odihna a be-tranetiei mele. Cum ai potutu se me parasesci fara a'mi lasá chiaru mangaierea de a fi auditu ultimele tale cuvinte? Asiu fi inchisu scumpii tei ochi... Poteamu se me asteptu ca astu-felu va plecá fic'a mea? O slujnicele mele! ajutati'mi se moru; déca aveti mila in sufletulu vostru, loviti-me, dati'mi lovitur'a mortii; nu lasati acésta grija dorerii mele!

Astu-felu plangea d-na Jeana, inconjurata de femeile ei, care o pusesera in patu si catau in zadaru s'o mangaie.

(Va urm.)

sinesi in servilismu si in nepasare mortareti'a? In totu casulu unu adeveru este la lumin'a dilei: Poporulu a ajunsu la starea unei turme respite, resfirate, sfasiate de lupi rapitori, sangele lui suptu de vampiri.

Si ce e mai naturalu decátu cá se se arunce acestia cu tóta furi'a voracitatiei loru asupra turmei, ai carei pastori dormu, se spintece, se sugruma, se prededie dupa voi'a loru?

Dara se trece nu la fapte cu logic'a loru cea nedisputabile.

Astadi nu mai e secretu pentru neminea, cá partid'a cea fantastica si totuodata fanatică dintre magiari isi perde timpulu vietiei, isi aplica tóta artea, si sciinti'a si poterea de care póte dispune, singuru si numai spre scopulu de a magiarisá nationalitatile nemagiare de pe teritoriulu corónei ungueresci. Ei sciu si simtu prin instinctu, cá nu voru mai potea tiené multu in lupta cu spiritulu evului; pentru-cá e absurda ilusiunea, cá un'a natiune se jóce astadi rolu de natiune conducátore si potere mare européna prin singur'a virtute de a potea tiné alte 10 milióne de nemagiari in freulu celu de feru alu egemoniei loru politice. Poterea loru se absórbe pâna la ultim'a picatura in onerós'a lupta de a sustinea egemonia, si in urm'a acesteia aparu in afóra debili si nepotentiosi, — o arena deschisa pentru ori-ce aventurieru. Ei trebuie dara se jóce: va banque! Ori li va succede a face din noi, din germani si sasi, din serbi, ruteni, slavaci si croati — magiari cu sufletu si corpu cu totu; ori trebuie se renuntie la egemonia ce o mai tinu astadi cu incordarea extrema a poteriloru si folosindu orice posibilu medilocu ce le-ar inaintá scopulu.

Un'a mica reprivere asupra decursulu periodu dualisticu ne va convinge pe de plinu, cá numai acésta póte fi situatiunea in care ne aflamu.

Scapandu natiunile nemagiare prin eventualitatile anulu 1848 de sub jugulu celu de feru alu feudalismulu, a fostu de ajunsu unu deceniu si diumatate de egala suferintia, spre a pune in genunchi pe cei ce erau dedati de secolu a se desmierdá din sudórea altora. Renuntiara deci la ilusiunea loru furibunda de a fi ei singuri domnitorii „globulu Ungariei“ si se familiarisara cu ide'a de a inparti domni'a cu vreunu aliatu, pâna candu li va ajutá acesta a pune éra piciorulu in scaritia. Afandu-si ortacu cam de aceeași panura, se nascu „Unio duarum nationum“; pactulu acela onestu intre doi, care tradusu pe romanesce va se dica: vrei se fii boieru? platesce'mi boieresce; ié un'a tertialitate din datoriile mele, mai tine'mi si unu milionu de baionete. Cá desdaunare iti dau la libera dispositiune 10 milióne de nemagiari; i-ti dau poterea cá se'ti faci legi, si avendu legi, dupa legi se-i restignesci.

(Va urm.)

Ungaria.

B-Pesta. Scandalele cele mai revoltátorie in diet'a Ungariei nu mai voru se incetiedie. Altii ministrii, cu alta pelitia pe faci'a loru, ar fi lasatu de multu bancile rosii de barsionu si s'aru fi trasu undeva in vreunu coltiu alu lumei, cá se nu mai audia nimeni nimicu despre ei, sau celu pucinu si-ar fi datu dimissiu-nea cá ministrii din Vien'a, la tóte ocasiunile de ura si urgia, pâna candu li s'ar fi primitu definitiv. Lectorii nostrii isi aducu bine aminte de tóte casurile din anulu trecut, in care oratorii din opozitiune aruncara mai alesu in faci'a ministrulu presidente Colomanu Tisza totu atâtea insulte, care in alte tieri isi cauta satisfactiunea numai in duelluri. In Ungaria nu este asia, ci: insulta pentru insulta, infamia pentru infamia. Se pare cá in siedinti'a camerei deputatoriloru din 7 Febr. a. e. scandalulu va fi ajunsu la unu gradu, dela care mai diosu abia mai póte cadé onórea unui ministru, ba chiaru si a unui omu.

In desbaterea din 6 Febr. ministeriulu scapá de bataia numai cu maiortitate de 10 voturi, dintre care 8 era ale celor 8 ministrii si 2 dela 2 consiliari de sectiune. Dupa aceea se dete in discussiune noulu imprumutu unguerescu de 100 (una suta) de milióne florini in aur. Comitele Melchioru Lonyay, fostu ministru de finantie si ministru presidente, ceru amanarea desbaterei si isi motivá propunerea cu diverse temeuri, care lovia mai alesu in ministrulu C. Tisza. Acesta se catrani reu si precum nu scie se crutie pe nineni intru nimicu, scóse ochii lui Lonyay cu multime de abusuri, cu spese órbe de multe milióne, cu cali ferate facute nu pentru tíera, ci numai pentru familiile mai multor magnati, mai in scurtu, elu declara, cá culp'a (vin'a) toturor desastrelor tierei se trage numai dela ministeriele si camerele partidei Deakistiloru, cari au domnitu pâna in a. 1875 si au traitu lume alba din spinarea tierei si din datorii facute cu sutele de milióne. Cu alte cuvinte: ministrulu Col. Tisza scóte pe ministrii deakisti si pe camerele Deakiste de risipitorie criminali. Acumu inse tine-te Tisza! Se sculara mai antaiu unii din steng'a extrema, cu ei si arménulu Bela Lukács din partid'a fusionata, si tinura ministrulu o lectiune intretiesuta cu cifre autentice, pe care credemu cá nu o va uitá in tóta viati'a sa. Mai apoi se incaiera pro-

fesorulu Desideriu Szilágyi de unii deputati gubernamentali, cá Ivanka si altii, scotiendu'i de nisce ómeni ignoranti, de secaturi.

Desbaterile in aceeași materia se continuara si in 7 Februaru. Atunci deputatul evreu Helfy (ni se pare de locu de pe la Desiu in Transilvania) inpinse discussiunea pe unu terrenu, unde abia mai fusese vreodata in aca dieta a Ungariei. Helfy adeca premisse mai antaiu, cá comitele Andrásy are se se face preste pucinu principe, éra Tisza comite (precum se facuse si Lonyay); atunci apoi in loculu marcei (armelor) actuale ale Ungariei, adeca corónă cu crucea, se va pune o parchia desagi, cum ii pórtă cersitorii. Dupa acestea Helfy citește câteva passage din una scrisóre a lui Ludovicu Kossuth, in care dice: „Suna cá lucru strainu, este inse de a se luá in seriosu, cá eu nu asiú desperá de sórtea tierei nóstre, daca ar incalcá pe cerbicea natiunei unu tiranu cu mana de feru, dara cu fruntea deschisa; dara acésta respiratiune inputita, adormitória, ce ese din acelu formalismu constitutionale, este caus'a, cá câte o partida de simtiementu servili isi copere substitutiunea (rusinea, infamia = gyalázat) cu masc'a vointiei nationale; acestu pseudo-parlamentarismu, care face specule cu corpulu, cu sufletulu, cu viitoriulu, cu presentulu natiunei, acesta me duce in desperatiune.“ Candu s'au cititu acelea cuvinte, cei 65 deputati din stang'a extrema, kossuthiana si antiaustriaca strigara Eljen Kossuth! Au fostu inse si altii, carii au datu lui Kossuth tóta dreptatea pentru cuvintele acestea, marturisindu pe facia, cá acésta nu e viatia nici libertate constitutionale, ci despotismu mascatu prin substitutiune.

Dupa Helfy venira la cuventu érași c. Lonyay si ministrulu Tisza. Ambii isi aruncara in facia specule cu cali ferate, dara mai alesu Tisza lovi amaru pe c. Lonyay, inchiandu apoi cu sententi'a lui Carolu II: „Acestu omu nu a vorbitu nici-odata ceva reu, elu inse nu a facutu nici-odata vreunu bine.“

In acelea dile absentá multi deputati dela dieta; ministeriulu ii chiamá prin telegrafu, dara nu venira, éra altii fugea din sala in momentele votarei. Proiectulu imprumutulu se votá, inse numai cu maiortitate de 14 voturi, intre care 8 ministrii, 3 consiliari de sectiune si restulu cine mai scie ce inclinatori voru fi fostu.

Asia dara de 11 ani datori'a propria a Ungariei au ajunsu preste 700 de milioane fl.

Romania.

Bucuresci. (Date statistice. Evreii. Monetaria). In fine, dupa câteva ani dela mórtea neuitatulu Dionisiu Popoviciu Martianu, (nascutu in Transilvania, studiatu la Vien'a), adeveratulu fundatoru alu statisticei in Romania, pe la inceputulu domniei lui Alesandru Ioanu Cusa, esira mai de curendu si dela biroulu actuale statisticu, mai multe gruppe de cifre fórt interesante, instructive, si cá se dicemu asia, ingrecate de urmari politice, nationali si sociali. Cifrele oficiali publicate despre starea scóloru in Romania s'au reproducu mai deunadi in cele mai multe diarie. Numeratur'a noua a sufletelor se va incepe preste câteva luni, asta-data cu a Dobrogei inpreuna, se va face, precumu credemu, dupa unele regule national-economice sanetóse, sub strict'a veghiare a ministeriulu de esterne. Pâna atunci avemu dela biroulu statisticu listele civili din tóta Romania pe anulu 1875, adeca de inainte numai cu trei ani, precum era ea atunci, cu districtele din Basarabi'a inpreuna. Din acelea conspecte oficiali aflamu, cá in acelasu anu in tóta Romania au fostu:

32.971 parechi de casatorii,
170.571 nasceri de prunci,
140.709 casuri de mórte.

Prin urmare, nascerile au intrecutu mortalitatea cu 29.862 adeca aprópe 30 de mii, de unde poti inchiáié, cá poporatiunea Romaniei a inceputu a se inmulti de sinesi asia, cátu ea fóra nici-o migratiune din Transilvania ori Bulgari'a in 10 ani cresce cu 300 mii sufete, éra in vreo 25 de ani cu 1 milionu.

Listele civili nu le aflamu grupate dupa nationalitate, ci numai dupa confessiuni religióse, care coincide si in Romania fórt multu cu nationalitatile genetice, in cátu ne potemu orientá bine dupa ele. Asia persónele casatorite au fostu dupa religiune: 61985 gr. resar. orthodoxe, 1448 rom. catholice, 84 protestante, 91 de ritulu armenescu, 108 de sect'a lipoveniloru, 6 mohamedane, 2310 de religiunea mosaica, adeca jidovi.

Pruncii nascuti au fostu 157.837 orthodoxi, 3414 catholici, 279 protestanti, 152 armeni, 510 lipoveni, 8363 israeliti, 16 mohamedani, sum'a 170.581. Dintre israeliti numai 2.048 prunci s'au nascutu in comune rurale (sate), toti ceilalti pe la orasie, unde locuiescu parintii loru.

Numerulu prunciloru naturali (nelegitimi) au fostu 5640, aprópe 1/2 la orasie.

Mortii au fostu totu dupa religiune, 129.974 orthodoxi, 4035 catholici, 311 protestanti, 182 armeni, 472 lipoveni, 60 mohamedani, 5675 jidovi.

Nascerile merita a fi considerate de aprópe, inca si diu punctulu de vedere alu protectiunei

politice. Asia dara din 170.571 prunci nascuti au fostu romani, adeca de nationalitate politica romanésca, fii si fice indigene naturalisati: 164.629, austriaci si ungureni de sub protectiunea consulatului 3097, russi 988, greci 635, otomani (de diverse confessiuni) 357, germani 283, italieni 125, francesi 60, serbi 53, restulu de diverse nationalitati politice.

Se ne întorcem la evrei. Din acestea cifre se cunoște limpede, că cu indigenarea evreilor se face mai mare spaima, decâtu este lucrulu in realitate. In acestea cifre sunt trei chiai, dupa care poti afla usioru numerulu jidovilor locuitori pe teritoriulu Romaniei. Preste acésta, multimea de jidovi câtii se afla sub protectiuni straine, eo ipso nu pôte pretinde nimeni că se fia indigenati, candu chiaru ei pretindu a fi considerati că straini.

Calamitatea cu monet'a russésca de argintu se indrepta; rubl'a este scadiuta dela 4 lei (franci) la 3 l, 70 centesime. Intr'aceea gubernulu luă mesuri că se se bata mai multe milioane moneta de argintu romanésca, de valóre perfectu egale monetei celei mai bune din Europ'a.

Episcopulu Ioanu Popasu.

(Urmare si fine.)

Inse alegerea acésta, libera si neinfluentiata, in urm'a propunerii Consiliulu de Ministri ung. reg. nu a obtinutu pré inalt'a aprobare.

Inca inainte de a sosi cătra Congresulu electorale prea inalt'a resolutiune respingătoare, alesulu Archiepiscopu Ioanu Popasu intielegendu, că din acésta incidentia eră se se faca in favóre lui óresi-care demonstratiune politica, se departa indata in dieces'a sa. Remeane in eternu memorabile despartirea lui si remasu-bunu luatulu dela fruntasii clerulu si poporulu intregi Metropolitii gr.-or. române cu ocasiunea acestei plecari. In resiedinti'a metropolitana din Sibiu dandu la toti cei presenti bine-cuventarea sa arhierésca si sarutandu de repetite-ori pe toti chiaru si pe fostii rivali ai sei, cari inca in ultimele momente avúra, facia cu acestu venerabilu barbatu, portarea din fabula a asinulu cu leulu mortu. Si multiamí cu lacrimi in ochi la toti pentru alegere esprimandu-se, că nimeni in acésta lume nu ia potutu dá o satisfacere mai mare facia cu trecutulu seu laboriosu, cu intentiunile sale totdeuna leale si bune, si mai alesu facia cu nenumeratele insulte, ce i s'au fostu facutu din tóte partile, incependu indata cu denumirea lui de Episcopu.

Isi aduce aminte si astadi cu placere si multumire de acea alegere, observandu numai, că aru fi doritu, că celu pucinu in anii din urma ai vietiei se fia potutu scapá din starea materiala precaria, in care s'a aflatu totdeuna; dara nici acésta nu pentru sine, ci pentru că se 'si póta terminá cursulu vietiei cu noue bine-faceri, că-ci ilu muștra cugetulu, că nu aru fi facutu destulu pentru biseric'a si natiunea sa.

In cătu pentru favorurile politice si ale poporitatii, densulu a sustinutu, mai sustine si astadi, că cine se suie in susu pe rót'a favorurilor acestora, pré adeseori cade repede dreptu in josu, de multe-ori făr'a de a se mai pótea sculá. Atari casuri se inoiescu necontentu in vietii politica; insa acela, care posede consciinti'a curata a datoritiiloru inplinite, trebue se supóte neinfrantu insultele si batjocurile dilei.

Sossitu érasí in dieces'a sa, că si cându nu s'aru fi intemplatu nimicu cu persón'a sa, se apucá de nou de lucru. In dieces'a Caransebesulu in anii din urma dela 1870 incóce candidati de invetiatori pentru scólele mai alesu poporale devenisera fórtu rari. Inca trebuea se se substitue si se substitue inca astadi, preoti, cantori, apoi chiaru si alte persóne necalificate la statii de invetiatori. Nu póte fi altcum, că-ci noi romanii gr. or. aveamu in trecutulu numai doue institute pedagogice in Ungari'a, adeca, la Episcopi'a din Aradu si la Archiepiscopi'a din Sibiu, ambele pré indepartate de dieces'a Caransebesulu, apoi traiulu vietiei in aceste doue cetati este in comparatiune cu traiulu dela orasie si sate, fórtu scumpu pentru tineri seraci. Aceste inprejurari ingrijeau necontentu pe Episcopu si acea ingrijire crescea cu atátu mai tare, că nici gubernulu tieriei n'a instituitu nicairi in totu Banatulu macaru unu institutu pedagogicu, necum in limb'a romana, dara nici in alta limba de propunere.

Deci pentru a pregati o sucrescentia de invetiatori calificati pentru scólele confessionali ale diecesei, conformu vasteloru cerintie de astadi, a propusu sinodulu Eparchiei sale in anulu 1876 infiintarea unui institutu pedagogicu cu cursu regulatu de 3 ani. Cu incordarea tuturoru poteriloru sale ia succesu, de si numai — se nu creáa omulu — cu o majoritate de fórtu pucine voturi, a obtiené aprobarea sinodala a infiintarii acestei scóle absolute necesarie langa diecesa.

Dupace caus'a infiintarii acestei scóle pedagogice in urm'a unoru denuntiatiuni, deveni pertractata si la In. Ministeriu ung. reg. de culte si instructiune, si dupace éra denuntiantii remasera de rusine, Ministeriulu aprobá infiintarea acestui institutu. La activarea resp. deschiderea institutulu numai unu parinte, carui'a dupa asteptari de dieci de ani dupa unu moscenitoriu trupescu alu lui i s'a nascutu antaiulu pruncu de parte barbatésca, a potutu simti bucuria nemarginata a Episcopulu Popasu.

Acestu institutu pedagogicu esista dejá de 2 ani si in anulu scolasticu 1878/9 se deschide si cursulu alu 3-lea. Profesorii suntu toti fosti stipendisti ai diecesei, pregatiti cu studii de Universitate, éra 2 au facutu si cursulu practic in renumitul seminariu de

invetiatori din Gotha, éra profesorii dela institutuologicu s'au perfectionatu la Universitatea din Lipsi'a.

In anii din urma episcopulu Popasu a dispusu repararea si adaptarea resiedintiei vechi episcopesci pentru asiadeara in ea a institutuluologicu si pedagogicu diecesanu. In anulu 1874 a cumparatu dela Erariulu militariu alta casa in pretiu de 8000 fl. v. a. spre scopuri diecesane.

Se mai pótea face inca si alte lucruri bune, déca bunele intentiuni ale Episcopulu nu aru fi reu explicate si paralisate neincetatu de nisece omenii, carii nu suntu in stare de a isi regulá si administrá nici afacerile loru familiari.

In sínódele nóstre convenimú că se dascalimú pe Episcopu, se i dovedimú, că noi suntemú mai intielepti, mai liberali de cătu elu; ne occupamú de personalitati si lappalii, secaturi, vorbe de claca, adunate de pre strade; i damu apoi de impreuna lucratori ómeni, carii se'i faca necontentu oppositiune, se-lu spioneze la tóta intreprinderea si fapt'a sa, si acea, déca nu ne convine, apoi o buciunamú in lumea larga de adeverata porcia (vedi Albin'a) si nu socotimú, că suntemú cu totul unilateralu in judecatile nóstre, prin urmare nedrepti si asupritori de omu, candu nu cercetamú lucrulu din tóte punctele de vedere. Episcopulu dupa natur'a innasuta lui, suferé, tace, si in locu se 'si resbune, corege cele reu facute si respatesce cu bine la toti câtii iau facutu reu, spiritu adeveratu evangelicu! De multe ori constrinsu de necasuri si coprinsu de oppositiuni necalificabile apostroféza pe opponenti: „Lasati! veti vedea, sunteti tineri, ce va urma dupa mine; me temu, că veti ajunge éra acolo unde ati fostu.“*)

Intru aceea altii lucra intru disolvarea nóstre, folosindu-se binisioru de neintielegerile dintre noi. Sapienți sat; cu tóte acestea Episcopulu Popasu a sciutu prin nenumerate circularie a informá si indrumá pe preotimé si invetiatorimé in aceste timpuri grele, cum se se póte. Acele informatiuni si inviatiuni au feritu preotimé si pre invetiatori de multe rele. Au fostu atacatu pentru acele circularie, dara pastorulu celu bunu isi pune sufletulu pentru turm'a sa.

Asiu cutedia se afirmu cu tóta convingerea sufletulu meu, că dieces'a Caransebesulu va fi si va remanea orthodoxa si curatu romanésca, daca urmatoriulu episcopulu actualé se va interessá de aceea si va lucrú pentru crescerea si fericirea poporulu si a clerulu seu in aceeasi mesura, in care o guberná si i póta grij'a episcopulu Ioanu Popasu. De altcum numele acestui barbatu eclesiasticu ar fi remasu nemuritoriu tocma si in casulu candu ar fi repaosatu inainte de a vedé diecesea Caransebesulu cu ochii sei. Cá se tacemu de altele: Gimnasiulu dela Brasiovu si scólele nationali infiintate in prototopiatulu seu, i asigura nemurirea.**)

Correspondentie particulare ale „Observatoriulu“.

— Beiusiu 12 1879. Este lucru cunoscutu la tóta tier'a, că dupa mórtea episcopulu Olteanu urmata in 29 Novembre 1877, in dieces'a romana aradana si in dominiulu episcopescu de Beiusiu s'au aflatu mari incurcaturu de bani, pretutindene desolatiune si ruina, capitulu si preotimé inparechiata prin intrigele repaosatulu episcopu, care era condusu de unu patriotismu falsu ungurescu, éra in gubernarea diecesei sale s'a tennutu strinsu de axiom'a „divide et impera.“ Dirigentele domeniiale de pre atunci, faimosulu Nedeczky, nepotu alu repaosatulu Deák si fostu administratoru la domeniile fundulu religionariu, inse scosu din acea functiune intr'unu modu nici decum magulitoriu, isi are partea sa mare in tóta desolatiunea domeniiale si in detoriile (103.000) contrase de Olteanu. De aceea cu vreo doui ani inainte de mórtea sa l'a departatu. Dupa mórtea episcopulu, capitulu cá administratorulu legale alu domeniulu episcopescu „sede vacante,“ si-a alesu pe economulu seu in persón'a canoniculu T. Kóváry; capitulu inse a comisu o mare eróre candu cu acea ocasiune nu a reprezentatu la gubernu pre langa trinisulu seu si pre unu civile cá dirigente. Intre acestea dupa cum se vorbesce, Nedeczky ar fi recursu la locurile mai inalte dupa óre-care postu de subsistentia, ne mai avendu prospecte de a poté fi deputatu in cutare cercu romanescu motivandu'si cererea cu aceea, că a cadutu victima si s'a ruinatu cu intretinerea si curarea bólei lui Fr. Deak. Atunci ministeriulu plesnindu'i prin minte, că domeniulu beiusianu póte deveni, dupa cum fórtu nimeritu disese „Observatoriulu“ in cutare nru — unu institutu de conservare pentru unele familii decadiute, dar protegiate, fara de a mai intrebá pre capitulu, ia mesuri arbitrarie si in Juliu an. trec. ni-lu tramite pre capu cá comisariu ministeriale cu diurna de 10 fl. pe di si pausialie nenumerate.

Pe atunci, cu ocasiunea concursulu, unu cutare domnu asesoru consist. propune in consistoriu, cá capitulu se faca representatiune la ministeriu, si se protesteze cu energia in contra acestei mesuri de trei ori nefericite pentru fundulu vido-orfanale, unde in urm'a unei resolutiuni imperatesci ar fi se incurga totu venitulu intercalare din domeniulu; dara dn. vicariu si capitulu crediendu că Nedeczky ar fi omu de influentia mare. in locu se dea propunerea in desbatere meritoria, dechiara siedinti'a de inchisa, si cei presenti stergédu'si ochii se potu departá érasí pre unu anu.

Vediendu Nedeczky cu cine are de a face si aflandu-se la usia, numai unu pasu i-mai trebiuá pana in casa. Asia elu amblá pre la ministeriu cá se fia denu-

*) Adeca: romanii orthodoxi din Banatu voru cadea érasí sub jugulu clerulu serbescu, precum voiá jidovii lui Moise a se întórcé érasí la ólele cu carne a le egipteniloru? Intreba Corectorulu.

**) Gimnasiulu dela Brasiovu, acuma, dupa 28 de ani de candu s'a deschis I-ma classe, ar meritá se i se scria monographia prin vreunulu dintre profesorii de acolo. Not'a Red.

mitu de directoru domeniiale definitivu, ceea ce a si urmatu indata, inse coordnatu cu tramisulu capitulu, acarui parere inse elu nici o cere nici o ia in consideratiune, ci face dispositiuni arbitrarie in sensu opusu cu economulu capitulariu. Ambii corespondu cu ministeriulu; relatiunile lui Nedeczky suntu bine primite susu, éra ale canoniculu T. Kóváry desconsiderate. Acésta este apoi bunavointi'a ministeriulu liberale, si asia in fruntea domeniulu episcopescu dela Beiusiu se afla din grati'a parintesculu gubernu ungurescu unu omu ruinatu, plinu de detorii si esecutiuni judecatoriesci, ce adeverescu fórtu evidentu indicele judecatoriei locali la liter'a N. Poftimú acumú economia! Nedeczky a trasu cu sine in domeniulu si pre padurariulu Treiss, omu nu mai pucinu scapatu, fostu dirigatori si in dominiulu episcopulu romano-catolicu de Oradea mare, dar' scosu din functiune cu frumosulu, si asia dominiulu Beiusiulu se face asilulu tuturoru veneticiloru. Acesti doui dirigatori au plati mari, dictate de ministeriu, ambii pana la 8—9000 fl. si pausialii, éra ceialalti dirigatori subalterni cu salariulu anuale de câte 200 fl. suntu condamnati a mori de fóme.

Acestu Nedeczky se sufelca acumú pe economia, si o incepe cu denegarea competentiei de lemne sistematate pentru preoti si invetiatori romani, asignandu-le in padure la preoti in locu de 12 numai câte 4 stanjini, éra invetiatoriloru in locu de 6 numai 1½. Administratorulu capitulare sustiene cu energia dreptulu loru, care esiste de candu este intemeiata dieces'a, dupa cum aréta cerculariele vechi episcopesci si protocoalele, si la care nu are dreptu de stramutare nici ministeriulu, cu atáta mai pucinu creatur'a sa, mai vertosu sub intercalare.

Unu altu casu de buna economia este, că unu negutiatoriu de porci cu numele Lovasy, care in tomn'a trecuta a cumperatu padure cu ghinda dela domeniulu cu unu pretiu óre-care, acum vediundu ca Geschäftulu nu s'a prea platitu, fiendu porcii eftini, a recursu la directiunea domeniulu de aici pentru relaxatiune de 1000 fl. din pretiulu cumpararei. Nedeczky a tramisu recursulu a ministeriu cu comitiv'a sa.

Totu pentru reinbunatatirea economiei domeniiale a cumperatu Nedeczky dupa cum se dice, dela Moritz Pál 1000 de purcei zapaciti, parechi'a cu 80 fl. atunci candu porcii cei mai buni grasi abea au trecut la tergurile mai din urma 54 fl. parechi'a. Semne bune de economia.

Mai are Nedeczky in pulpitu si o inalta autorisare de a zidi pana la 90.000 fl. nu scimú pre a cui conta? pre a fundulu vido-orfanale? séu pre cont'a datorieloru ce ar fi a se contrage? Voru mai fi si alte absurdi de natur'a acestor'a, dér' le lasu a fi descrise, de aceia, cari sunt mai bine initiati in secretele cancelariei domeniiale, déca voru avea curagiulu si nu-si voru crutiá ostenélu'a.

„Post tot discrimina rerum“ vediendu si capitulu ca dieu trebile mergu fórtu reu, s'a desteptatu si elu din letargia si in remonstratiunea sa facuta decurandu la ministeriu, insiste pentru denumirea noului episcopu, ceea ce audiendu Nedeczky ar fi exclamatu: „Kapnak az oláhok püspököt, de dominiumot nem“. Vomu vedé, ca inplinesc-va si acésta, că-ci astadi tóte sunt possibile.

Spiritele suntu fórtu iritate si in urma preotimé cea blanda oradana inca si-ar poté perde patienti'a, si atunci póte va recurge la mesuri desperate.

Videant consules nequid despublica detrimenti capiat. Cato censorulu.

Sciri diverse.

— (Necrologu). Capitolulu Metropolitanu gr.-cath. de Alb'a-Jul'i'a cu adenca intristare face cunoscutu, cumca prea onoratu in Christosu frate Joane Chirila,

custode séu eclesiarchu si canonicu alu bisericei catedrale metropolitane din Blasiu, in urm'a unui morbu indelungatu, in 6 l. c. la 5 óre dupa amiédia, si-a datu sufletulu in man'a Creatoriulu seu, in etate de 76 ani.

Blasiu, 7 Februaru, 1879.

Capitolulu Metropolitanu gr.-cath. de Alb'a-Jul'i'a.

Fia-i tieren'a usióra si memori'a bine-cuventata!

— (Productiunea musicala) a „Reuniunei de cantari din Sibiu,“ a carei programa o publicaramu in Nr. 7 alu acestui diariu, avú locu precum se anuntiasé, Domineca in 9 Februaru a. c.

Voindu a fi laconici, ne-amú marginí a dice, că acésta productiune au intrecutu in modu cătu se póte mai stralucitu, asceptarile cele mai incordate ale numerosulu si distinsulu publicu ascultatoriu, care era compusu numai din membrii activi si ajutatori ai reuniunei si care cu esceptiune de câteva óspeti invitati, era curatu romanescu.

Considerandu inse scurtulu tempu de candu s'au infiintiatu reuniunea de cantari, precum si dificultatile tehnice ce au avutu de a invinge, apoi debutulu ei in publicu merita o deosebita recunoscintia si o lauda bine meritata, care nu i se pótea disputá din nici o parte. Proba pentru acésta a fostu repetitele si entusiasticele aplause ale publiculu multumitu.

Conformu programei, productiunea a fostu introdusa prin doue coruri si adeca „Rogaciunea Romanulu“, coru de Humpel si „In crângu,“ coru de F. Mendelssohn-Bartholdy. Ambe aceste coruri

au fostu esecutate cu precisiune si inteligentia, ceea ce proba, ca corulu vocalu isi studiase partea sa cu o seriozitate demna. Mai bine inca au fostu interpretate si nuantiate celelalte doue numere ale corului si adeca „Reintorcerea victorioasa,“ coru de H. Bianchi si „Hor'a Severinului,“ de L. Wiest. Ambe aceste numere au seceratu aplause frenetice din partea publicului, asia ca ele au trebuitu se fia repetate.

Gentil'a d-siora Mariti'a Bologna prin esecutarea piesei „Nocturno“ de Th. Döhler ne oferi placerea de a face cunoscinti'a unei pianiste eminente, ce scie a invinge cu o dexteritate surprindetore dificultatile tehnice ale instrumentului seu, pre langa care mai adaogemu si acelu meritu nici-decum secundariu pentru o pianista, ca scie a jucá cu ánima si a interpretá cu multu sentimentu intentiunile componistului. Amabil'a d-siora Elena Adamoviciu, nepót'a dómnei Judita Macelariu, a seceratu vii si incuragiatore aplause pentru doiós'a espressioni cu care a cantatu „Dorulu de calatoria“ de V. Alecsandri, music'a de A. Cohen. Dificilulu terzett din oper'a „Fidelio“ de L. van Beethoven esecutatu de dómna Ana Moga, nasc. Bologna, baroness'a Elena B. L. Popu si d-lu Petru Ciora ne-au oferitu ocaziune a gustá placerea unui ensemble de voci catu se póte mai armoniosu si nimeritu in tóte privintiele. In junele stud. V. Rosca, fiulu d-lui senatoru si asesoru P. Rosca, care a esecutatu o fantasia dupa motive din oper'a „Traviata“ de H. Alard, facuramu cunoscinti'a unui violinistu inteligentu si de bune sperantie. Cele trei coruri si ari'a din melodramulu „Preciosa“ de C. M. Weber au fostu fóra contradicere punctulu de culminatiune alu acestei prea interesante productiuni musicale. Cu deosebire ari'a cantata de baroness'a Elena B. L. Popu a fostu unu admirabile margaritariu de musica vocala, prin care ilustr'a si atátu de simpatic'a cantarétia cu vocea ei angeresca si de unu timbru neimitabile a reportatu unu triumfu atátu de completu, in cátu nu hesitamu a'i oferi din parte-ne cununa de lauri cuvenita unei artiste. Este de prisosu a mai adaoge, ca aplausele publicului au fostu entusiastice si prelungite. Unu mare si neiertatu pecatu amu comite, déca incheindu acésta dare de séma fugitiva si necompleta, nu ne-amu grabi a aduce omagieles nóstre cele mai respectuóse dómnei Minerva A. Brote nascuta Dragici, pentru admirabilulu tactu si sange rece cu care a acompaniatu pe piano fantasi'a din „Traviata,“ precum si cele trei coruri si ari'a din melodramulu „Preciosa.“ Joculu dómnei Brote a fostu de o sigurantia atátu de suverana si de o precisiune atátu de perfecta, in cátu ne pare a dice prea pucinu, déca o vomu numi, in terminulu artei, una din cele mai consumate pianiste ce amu cunoscutu pana acuma intre damele romane.

In fine ne simtimu datori a multiami din ánima comitetului dirigente alu reuniunei, alu carui presiedinte este d. Dr. A. Brote pentru zelulu, perseveranti'a si bunulu gustu ce au desvoltatu in acésta frumósa si laudabila intreprindere, careia i dorimu progresulu celu mai fericitu si o lunga durata.

Parassindu sal'a in care avú locu productiunea musicala, o amu facutu cu ánima incantata si cu dorulu de a potea asistá catu de desu la astufeliu de productiuni romanesci, care sunt in stare a ne mári amorulu si a ne desvoltá gustulu pentru arte, inspirandune totuodata unu nobilu sentimentu de mandrie nationala.

— (Aviso!) Din parte competenta ni se inpartiaseste, ca din cauze neprevedute, petrecerea sociala-familiara ce se proiectase pe diu'a de 17 l. c. s'au amanatu pe tempu nedeterminatu.

— (Soirée cu jocu) se va tienea in 4/16 Febr. a. c. in Beliu. Venitulu acestei petreceri este destinatu in folosulu scólei gr. or. de acolo.

— (Reutate ori nesciintia?) Nu amu potutu

afá de siguru, daca redactorulu dela „Kelet“ din Clusiu este de legea mosaica, sau de legea calvinésca. Ceea ce scie totu publiculu romanescu este, ca acelu diariu isi bate jocu la tóte ocaziunile de religiunea si de ritulu bisericeii resaritului. Mai antierti pretindea, cá parochulu din St. Mihaiu se fia aruncatu in temnitia, pentru-cá citeste ómeniloru bolnavi rogatiunile de exorcismu a le santiloru parinti Vasilie celu mare, Ioanu Gura-de auru si Gregorie. Astadi éra acelasu diariu, totu-deauna hostile (vrasmasiu), are impertinenti'a de a pretinde, cá preotimea se nu faca sub ceriulu liberu servitiulu dumnediescu de santirea apei (Bobotéza, Apa-botéza, sau si numai asia numit'a Osfestania la vreuna cruce, ori fontana, sau primavera rogatiuni publice afara la campu, cá si la romano-catholici processiunile publice.) „Kelet“ adeca vrea a sci, cá in comun'a Kaltwasser-Apa-rece, vediendu preotii cá bol'a diferitis omóra mereu, au esitu cu crucile si dupace au facutu rogatiuni siepte insi, toti omenii mari si mici, au sarutatu o cruce, de unde apoi s'au infectatu si mai multi, in cátu preste câteva dile au mai moritu 11 insi, si s'au bolnavitu din 900 locuitori 150 insi.

Daca reutatea redactorului din Clusiu ilu lasá se intrebe, ce rogatiuni au fostu acelea, apoi avea acolea pe locu doi protopopi romanesci de ambele confessiuni si pe altu preotu dr. Grig. Silasi, professoru de limb'a si literatur'a romanésca la universitate. Totu asia pe ddni redactori ai diarielor germane din Sibiu nu 'iar fi dorutu gur'a, daca mai inainte de a fi pacaliti de cátra „Kelet“, ar fi intrebatu pe ori-care dintre membrii consistoriului metropolitanu din locu.

Din partea nóstra, noi avem dreptulu se intrebanu pe „Kelet“: Pentru-ce din câteva sate curatu secuiesci, s'a stinsu mai tóta generatiunea prunciloru, tocma cá si din unele romanesci. Pentru-ce in Clusiu celu cu medici numerosi si cu facultati, in a. 1877 au fostu 124, in a. 1878 alti 283 morti de diferitis si totu numai de acelasi morbu bolnavi preste 900 de insi. Cádi din aceia au sarutatu crucea romanésca? — Ei, dieu, dara „Kelet“ s'ar întorce bucurosu la legea selbatica din dilele lui Rákoczy: „Az oláh popák pedig ne afurizáljanak.“ Cu tóta calvini'a, se temu óre dumnealoru de anathemele romanesci?

— (Unu valetu-marchisu) este titlulu unei istorióre romantice, care circulédia in diariiele din Parisu si pe care o aflamu reproducu in „Press'a“. Éta istorióra:

In deminétia dilei de 18 Ianuariu comisariulu de politie din quartierulu St.-Honoré a petrunsu intr'unu micu hotelu din arondismentulu seu si a procedatu la arestarea d-lui marchisu de W..., in fati'a unei tinere ce traia cu densulu si care pórtia in nobletia germana unu nume din cele mai cunoscute.

Se pare, ca pretinsulu marchisu de W... nu este altulu decatu unu anume Karl, valetu (servitoriu) alu baronului de K... in Austri'a, caruia succese a furá pre fét'a unui principe austriacu, vecinulu baronului, in serviciulu caruia se afá.

Falsulu marchisu de W..., ajunsesse se pare, a face pe tiner'a principesa se crédia, ca rolulu de valetu ce inplinea pe langa baronulu de K... nu era decatu o deghisare; ca acésta deghisare n'avea altu scopu, de catu de a se apropiá de dens'a, pe care o admirase o luna inainte in Vien'a si de care nu voiá se traiésca departatu.

Karl n'a luatú numai pe mostenitóra nobilei familii de Z..., dar' a furatu inca din cuti'a domnului seu 6000 fl.

Douedieci si patru óre dupa disparitiunea celoru doi amoresati, tatalu tinerei principese sossia la Vien'a, insotitu de baronulu de K..., si o indouita reclamare s'a depusu la politie: un'a pentru pacalirea minorenei, ceealalta pentru escrocherie (furtu).

Cei doi gentilomi apartienu lunei mari germane. Scandalulu factu se intielege mare vuetu; politia fú pusa in pecióre si arestari imediate nu intardiara a face cunoscutu, ca fugarii luasera drumulu Parisului.

In diu'a de 17 Ianuariu, doi agenti austriaci se infacisara la prefectur'a politiei si au fostu pusi indata in raportu cu d. Jacobu, si a dou'a di valetulu Karl a fostu descoperitu, cu totu pseudonimulu marchisului de W... Karl a fostu pusu la inchisóre, pana candu formalitatile internationale voru permite se compare inaintea justitiei tieri sale.

Preturile cerealielor

si altoru obiecte de traiu au fostu la 11 Februariu in Sibiu:

Table with 2 columns: Item name and price. Items include Grâu, Secara, Papusoiu, Ordiu, Ovesu, Cartofi, Mazare, Linte, Fasole, Lardu, Untura, Carne de vita, Oua.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

3 Februarie.

Table with 2 columns: Description of financial instrument and its value. Includes Obligatiuni rurale, Imprumutulu Oppenheim, Creditu fonciariu, etc.

!Unu maieru de vendiare!

Unu maieru in Sibiu, in positiune fórté favorabila, provediutu cu mai multe locuinte, edificii economice, gradina si fenatiu, se vinde din mana libera. Informatiuni se potu luá dela: Dr. Aureliu Isacu, advocatu in Clusiu. (60) 3—5

Nr. 56 ex 1879.

(61) 3—3

Publicatiune.

Se aduce la cunoscintia publica, cá scaldede minerale din Sangiorgiu*) se esarendeaza prin licitatiune publica pe 5 ani si anume: din 1-ma Martie 1879 pana la finea lui Decembre 1883.

Licitatiunea se va tienea in opidulu Sangiorgiu in 15 Fauru 1879 st. n. antermediane la 10 óre. Pretiulu eschiamarei pe anu e 800 fl. v. a.

Licitantele are a depune, spre a potea licitá — vadiulu de 10 % alu pretiului eschiamarei, la Primari'a opidana din locu.

Oferte sigilate, timbrate si provediute cu vadiulu prescrisu, se primescu pana in 14 Fauru a. c.

Conditiiunile de licitatiune se potu vedea in cancelari'a opidana din Sangiorgiu.

Sangiorgiu, in 22 Ianuariu 1879.

Primari'a opidana.

*) Aprópe de Nasaudu, cá-ci comune cu nume St. Giorgiu se afla in Transilvania 9.

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se curéza siguru prin

Allopolu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea medicului, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suculu acest'a s'a doveditu de bonu pentru dorerile de grumazu si pieptu, gripa, ragsiela, tusa si troгна. Multi cumperatori murturisescu, ca numai suculu acestui-a au a-si multiami somnulu placutu.

Escellentu este suculu acest'a, cá preservativa pe tempu negurosú si aspru.

In urm'a gustului fórté placutu copiiloru este folositor'u, celui-ce suferé de plumani inse, o trebuintia; cantaretiloru si oratoriloru contra vocei inchise seu ragsite, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre effectulu extraordinariu alu acestui sucu este, ca cons. de curte de d. prof. Oppolzer, rectorulu magn. la universitateá c. r. din Vien'a, ilu folosese cu celu mai bonu succesu in spitalu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescrisu adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatórele scrisori recunoscutóre:

Testimoniu.

Fiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in cátu me temeam cá nu cumu-va se se innece; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atátu de debilu, in cátu abia stá pre petióre. Atunci mi-s'a recomandatú allopolu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indata dupa iutrebuintiarea primei sticle a mai inacetatu tusa, dupa a dou'a sticla cantá bene afóra copilulu, a venitú la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in câteva dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa mare si ragsiela.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculósa a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Platz, 6. Martiu 1855.

Anton Just. Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite cátu mai in graba inca 4 sticle dein renumitulu D-tale Allopu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle afá cá doreréa de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micioréza pre di ce merge, pentru ace'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tóta stim'a se subsémna Heinrich Bock, chirurgu. Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopolu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórté usiuratoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandatú in casuri de astfeliu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Dle! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru doreréa de pieptu, de carea suferiamu greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopolu de plante Schneeberg anuciatiu de d-ta, care se póte recomandá pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa iutrebuintiarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanetatea mi se restaurá de deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857. W. J. Pock.

Domnulu meu! (21) 31

Dupa-ce priu iutrebuintiarea allopolui d-tale amu scapatu cu totulu de tusea mea si de ragsiela impronata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacutóreloru rezultate ale acestui allopu minunatu de plante mi-am recagitatú si vocea de mai nainte, me sentiu fórté obligatu a' Ti multiami din tóta anim'a pentru acésta inventiune salutará, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cáti suferu de pieptu si mai ver-tosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857. Joanu Bauer, doctente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretiulu unei sticle t fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopolu de plante genuinu se mai afla in Sabinu: Friedrich Thalmayer, comerciante. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Julliu Fróhlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Braslovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisóra: J. B. Teutsch, comerciante.